

PMĮ 14 straipsnio apibendrinto paaiškinimo (komentarų) pakeitimas:

1. Turto įsigijimo kaina - išlaidos, patirtos įsigyjant turtą, įskaitant sumokėtus komisinius atlyginimus bei mokesčius (rinkliavas), išskyrus Pridėtinės vertės mokestį, susijusius su šio turto įsigijimu.

Komentaras

1. Turto įsigijimo kaina yra išlaidos, patirtos įsigyjant turtą, įskaitant sumokėtus (taip pat mokėtinus) komisinius atlyginimus ir mokesčius (rinkliavas), susijusius su šio turto įsigijimu.

Pridėtinės vertės mokestis į turto įsigijimo kainą neįskaitomas, neatsižvelgiant į tai, ar vienetas yra PVM mokėtojas, ar ne. Šis mokestis į ribojamų dydžių leidžiamus atskaitymus įtraukiamas vadovaujantis PMĮ 24 straipsnio 2 dalimi.

2. Turto įsigijimo kaina jį perkant iš kitų asmenų turi būti nustatoma prie jo pirkimo kainos pridedant visus su pirkimu susijusius mokesčius (muitų, registravimo ir kt.), transportavimo, sumontavimo, patikrinimo, instaliavimo bei kitas tiesiogines išlaidas, susijusias su turto įsigijimu. Nereikšmingos (arba jeigu jos yra keletą mokestinių laikotarpių pastovios) trumpalaikio turto transportavimo ir jų paruošimo naudoti sumos gali būti neįskaičiuojamos į jo įsigijimo kainą, bet nurašomos kaip veiklos sąnaudos, t. y. priskiriamos leidžiamiems atskaitymams tą mokestinį laikotarpį, kurį jos patiriamos.

3. Jei turtas gaminamas, tai jo įsigijimo kaina turi būti nustatoma prie pagrindinių žaliavų, medžiagų, komplektuojančiųjų gaminių, sunaudotų gaminant šį turtą, įsigijimo kainos pridedant tiesiogines darbo ir netiesiogines (pridėtines) gamybos išlaidas, patirtas gaminant šį turtą. Į tokio turto įsigijimo kainą neįtraukiamos ataskaitinio laikotarpio veiklos sąnaudos (pardavimų, bendrosios ir administracinės).

Tais atvejais, kai vienetas nusprendžia nugriauti įsigytą ilgalaikį materialų turtą (pvz. pastatą) ir jo vietoje statyti naują savo veiklai vykdyti reikalingą ilgalaikį turtą (pastatą), tai nugriauto turto (pastato) nenudėvėtoji vertė (įsigijimo kainos ir sukaupto nusidėvėjimo skirtumas) yra įtraukiama į statomo objekto savikainą.

Tačiau, jeigu vienetas įsigytą turtą nugriauna, tačiau jo vietoje nestato naujo savo veiklai vykdyti reikalingo ilgalaikio turto (pastato), tai nugriauto turto (pastato) nenudėvėtoji vertė (įsigijimo kainos ir sukaupto nusidėvėjimo skirtumas) leidžiamiems atskaitymams nepriskiriama, nes turtas nenaudojamas pajamoms uždirbti.

4. Pagal lizingo (finansinės nuomos) sutartį valdomo ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo kaina turi būti nustatoma prie lizingo (finansinės nuomos) sutartyje nurodytos turto vertės dengimo sumos (neįskaitant palūkanų) pridedant visus su pirkimu susijusius mokesčius (muitų, registravimo ir kt.), transportavimo, sumontavimo, patikrinimo, instaliavimo bei kitas tiesiogines išlaidas, susijusias su šio turto naudojimo parengimu.

Vienetai, kurie tvarkydami finansinę apskaitą ir rengdami finansinę atskaitomybę, privalo vadovautis ar vadovaujasi VAS nuostatomis, įsigydami ilgalaikį turtą pagal lizingo (finansinės nuomos) sutartį, kurioje nenumatytos palūkanos, to turto įsigijimo kainą gali apskaičiuoti diskontuojant pagal vidutinę rinkos palūkanų normą minimalių lizingo įmokų sumą. Tokiu atveju, apskaičiuojant apmokestinamąjį pelną, nuo šios apskaičiuotos turto įsigijimo kainos skaičiuojamas turto nusidėvėjimas arba amortizacija. Skirtumas (palūkanų tikroji rinkos kaina) pripažįstamas

palūkanų sąnaudomis, priskiriamomis leidžiamiesiems atskaitymams, visą sutartyje nustatytą lizingo laikotarpį.

5. Jeigu vienetas turtą savo nuosavybėn gauna nemokamai ir nepatiria išlaidų (įskaitant mokesčių), susijusių su šio turto įsigijimu, tai pelno mokesčio apskaičiavimo atžvilgiu, vieneto nemokamai gauto turto įsigijimo kaina bus lygi nuliui ir tokio turto nusidėvėjimas arba amortizacija nebus skaičiuojama, jeigu PMI nenustatyta kitaip (pvz., reorganizavimo atveju).

6. Apskaičiuojant apmokestinamąjį pelną, dotacija patirtoms sąnaudoms kompensuoti nepriskiriama apmokestinamosioms pajamoms. Šiuo atveju mažinama sąnaudų, kurioms kompensuoti dotacija gauta, suma. Todėl vienetas, įsigijęs turtą iš nacionalinio biudžeto, Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto, Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto, kitų valstybės pinigų fondų, savivaldybių fondų, Europos Sąjungos ir kitos finansinės paramos lėšų, apskaičiuodamas apmokestinamąjį pelną, už iš aukščiau minėtų finansinės paramos lėšų įsigyto ilgalaikio turto (ar jo dalies) nusidėvėjimo nepriskiria ribojamų dydžių leidžiamiesiems atskaitymams, o panaudotos dotacijos suma mažina nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudas.

Apskaičiuojant apmokestinamąjį pelną, jeigu vienetas panaudota dotacijos suma nemažina apskaičiuotų sąnaudų sumų, tai, tokiu atveju, pelno mokesčio tikslais, vienetas gautą kapitalo subsidiją turi priskirti apmokestinamosioms pajamoms. Dotaciją priskyrus apmokestinamosioms pajamoms, iš dotacijos lėšų įsigyto ilgalaikio turto įsigijimo kaina apskaičiuojant apmokestinamąjį pelną priskiriama leidžiamiesiems atskaitymams.

7. Jeigu vienetas gauna kapitalo subsidiją ilgalaikio turto forma, tai šio ilgalaikio turto įsigijimo kaina laikoma subsidijos teikimo (gavimo) faktą įforminančioje atitinkamoje sutartyje ar kitame kapitalo subsidijos (ilgalaikio turto) perdavimo faktą patvirtinančiame laisvos formos dokumente nurodyta to turto vertė. Ilgalaikio turto, gauto kaip kapitalo subsidija, įsigijimo kaina nepriskiriama leidžiamiesiems ar ribojamų dydžių leidžiamiesiems atskaitymams, nes, pelno mokesčio apskaičiavimo atžvilgiu, vienetas išlaidų nepatyrė.

8. Vienetai, kurie tvarkydami finansinę apskaitą ir rengdami finansinę atskaitomybę, privalo vadovautis ar vadovaujasi VAS nuostatomis, įsigydamį ilgalaikį turtą brangiau nei jo tikroji rinkos kaina išsimokėtinai per ilgesnį kaip 12 mėnesių laikotarpį pagal sutartį, kurioje palūkanos nenurodytos arba jų dydis reikšmingai skiriasi nuo palūkanų tikrosios rinkos kainos, įsigijimo kainą gali apskaičiuoti diskontuojant pagal palūkanų tikrąją rinkos kainą mokėtiną sumą. Tokiu atveju nuo šios apskaičiuotos turto įsigijimo kainos skaičiuojamas turto nusidėvėjimas arba amortizacija. Skirtumas pripažįstamas palūkanų sąnaudomis, priskiriamomis leidžiamiesiems atskaitymams, visą sutartyje nustatytą išsimokėjimo laikotarpį.

9. Vienetai, siekdami panaikinti balanse įrašytus nuostolius, įstatymuose nustatyta tvarka, gali mažinti įstatinį kapitalą šiais būdais:

1) sumažinant akcijų nominalias vertes;

1. Jeigu yra mažinamas vieneto įstatinis kapitalas sumažinant akcijų nominalias vertes Akcinių bendrovių įstatyme nustatyta tvarka, tai yra laikoma, kad akcijų įsigijimo kaina šio vieneto dalyviams nesikeičia (t. y. lieka ta pati, kokia buvo iki šių akcijų nominalios vertės sumažinimo).

Pavyzdys

UAB „X“ įstatinis pasirašytasis kapitalas – 100 000 Eur. Bendrovė yra išleidusi 1000 akcijų, kurių vienos nominalioji vertė – 100 Eur. UAB „X“ sukaupti nuostoliai – 35000 Eur. Bendrovės

akcininkas nusprendė sumažinti įstatinį pasirašytąjį kapitalą ir padengti bendrovės nuostolius, sumažinant kiekvienos akcijos nominaliąją vertę nuo 100 Eur iki 65 Eur.

Akcininkui, kuris įsigydamas UAB „X“ akcijas už jas sumokėjo 105 000 Eur, jų įsigijimo kaina dėl minėtos įstatinio kapitalo sumažinimo procedūros nesikeičia, t. y. lieka ta pati, kokia buvo iki šių akcijų nominalios vertės sumažinimo – 105 000 Eur.

2) anuliuojant akcijas.

Jeigu vieneto įstatinis kapitalas yra mažinamas anuliuojant akcijas, vieneto dalyviai pripažįsta vertybinių popierių perleidimo nuostolius PMĮ 30 straipsnyje nustatyta tvarka.

Pavyzdys

UAB „X“ įstatinis pasirašytasis kapitalas – 100 000 Eur. Bendrovė yra išleidusi 1000 akcijų, kurių vienos nominalioji vertė – 100 Eur. UAB „X“ sukaupti nuostoliai – 20 000 Eur. Bendrovės akcininkas nusprendė padengti bendrovės nuostolius sumažindamas įstatinį pasirašytąjį kapitalą anuliuojant 200 akcijų.

Akcininkas, kuris įsigydamas UAB „X“ akcijas už jas sumokėjo po 105 Eur, dėl 200 akcijų anuliovimo turi pripažinti 21000 Eur (200 x 105 Eur) nuostolį dėl vertybinių popierių perleidimo. Likusių po anuliovimo akcijų (800 vnt.) įsigijimo kaina nesikeičia.

Akcijų anuliovimo atveju yra netaikoma turto vertės padidėjimo pajamų už perleistas akcijas neapmokestinimo lengvata nustatyta PMĮ 12 straipsnio 15 punkte (žr. PMĮ 12 str. 15 punkto komentarą).

10. Vienetai, įstatymuose nustatyta tvarka, gali mažinti įstatinį kapitalą ir išmokėti laisvas lėšas:

10.1. Kai anuliuojamos vieneto, kurio pelnas yra apmokestinamas pelno mokesčiu arba jam tapačiu mokesčiu, akcijos, vieneto dalyvių gautos lėšos (ar jų dalis), tenkančios įstatinio kapitalo, sudaryto iš vieneto dalyvių įnašų, sumažinimo daliai, laikomos vertybinių popierių pardavimo juos išleidusiam vienetai pajamomis, t. y. netaikoma turto vertės padidėjimo pajamų už perleistas akcijas neapmokestinimo lengvata, nustatyta PMĮ 12 straipsnio 15 punkte (žr. PMĮ 12 str. 15 punkto komentarą), o jei apskaičiuojamas nuostolis, tai vertybinių popierių nuostolis keliamas į kitus metus PMĮ 30 straipsnio nustatyta tvarka (žr. PMĮ 30 str. komentarą);

10.2. Kai mažinama vieneto, kurio pelnas yra apmokestinamas pelno mokesčiu arba jam tapačiu mokesčiu, akcijų nominali vertė, vieneto dalyvių gautos lėšos (ar jų dalis), tenkančios įstatinio kapitalo, sudaryto iš vieneto dalyvių įnašų, sumažinimo daliai, laikomos dalyvio įnašo susigrąžinimu, todėl gauta lėšų suma iki 0 eurų/vnt. mažinama akcijų įsigijimo kaina.

Jeigu gautų lėšų suma yra didesnė nei turimų akcijų įsigijimo kaina, tai visa viršijanti suma laikoma vertybinių popierių pardavimo pajamomis juos išleidusiam vienetai, t. y. netaikoma turto vertės padidėjimo pajamų už perleistas akcijas neapmokestinimo lengvata, nustatyta PMĮ 12 straipsnio 15 punkte (žr. PMĮ 12 str. 15 punkto komentarą);

10.3. Kai mažinama vieneto, kurio pelnas yra apmokestinamas pelno mokesčiu arba jam tapačiu mokesčiu, akcijų nominali vertė, vieneto dalyvių gautų lėšų (ar jų dalies), tenkančios įstatinio kapitalo, sudaryto ne iš dalyvių įnašų, sumažinimo daliai, suma, pelno mokesčio apskaičiavimo tikslais, akcijų įsigijimo kainos nemažina. Šiuo atveju, mažinant akcijų nominaliąją vertę, vieneto

dalyviams išmokamos lėšos ar jų dalis, prilyginamos dividendams (žr. PMĮ 32 str. 5 dalies komentarą).

Pavyzdys

UAB „X“ tiesiogiai valdo 100 proc. dukterinės bendrovės Estijoje akcijų ilgiau nei 2 metus. Dukterinės bendrovės įstatinis kapitalas ankstesniaisiais metais buvo didintas (didinant akcijų nominalią vertę) dukterinės bendrovės lėšomis iš pelno.

UAB „X“ nusprendė sumažinti Estijos dukterinės bendrovės įstatinį kapitalą mažinant nominalią akcijų vertę, išmokant UAB „X“ laisvas bendrovės lėšas. Kadangi dukterinės bendrovės įstatinis kapitalas buvo didinamas ne iš vieneto dalyvių įnašų, mažinant įstatinį kapitalą UAB „X“ išmokamos lėšos Estijoje pripažįstamos dividendų išmokėjimu ir, atitinkamai, apmokestinamos pelno mokesčiu Estijoje.

Atsižvelgiant į tai, kad UAB „X“ išmokamos lėšos Estijoje pripažįstamos dividendais, pelno mokesčio apskaičiavimo tikslais Lietuvoje UAB „X“ išmokamos piniginės lėšos taip pat bus prilyginamos dividendams ir, atitinkamai, neapmokestinamos taikant PMĮ 35 straipsnio 2 dalyje nustatytą išimtį.

2. Už prekes ir paslaugas įsigyto turto įsigijimo kaina - atitinkama suma, įtraukta į vieneto pajamas, gautas už šias prekes ir paslaugas, ir išlaidos, patirtos įsigyjant turtą, įskaitant sumokėtus komisinius atlyginimus bei mokesčius (rinkliavas), susijusius su šio turto įsigijimu.

Komentaras

Jeigu vienetas už įsigytą ilgalaikį turtą atsiskaito ne pinigais, o prekėmis ir (arba) paslaugomis, tai šio ilgalaikio turto įsigijimo kaina yra į pajamas įtraukta šių prekių ir (arba) paslaugų vertė atitinkanti suma. Be to, į šio ilgalaikio turto įsigijimo kainą įskaitomos ir išlaidos, patirtos įsigyjant turtą, įskaitant sumokėtus (taip pat mokėtinus) komisinius atlyginimus bei mokesčius (rinkliavas), susijusius su šio turto įsigijimu.

Pavyzdys

UAB X su UAB Y sudarė sutartį, pagal kurią UAB X perduos UAB Y savo pagamintos produkcijos už 100 000 Eur, o UAB Y už šią produkciją atsiskaitys ne pinigais, bet perduos UAB X nuosavybės krovinį automobilį. Įsigydama šią transporto priemonę, UAB X sumokėjo 40 Eur už jos registravimo pažymėjimą ir 40 Eur už valstybinius numerius.

Vadinasi, UAB X įsigyto krovinio automobilio įsigijimo kaina yra 100 080 Eur (100 000 + 40 + 40 = 100 080 Eur).

3. Jei turtas mainomas į kitą turtą, naujai įsigyto turto įsigijimo kaina yra išmainyto turto įsigijimo kaina. Jei išmainyto turto įsigijimo kainos negalima nustatyti, tai naujai įsigyto turto įsigijimo kaina yra šio turto tikroji rinkos kaina.

Komentaras

1. Jeigu vienetas savo ilgalaikį turtą (toliau šios dalies komentare – A turtas) maino į kito ūkio subjekto ilgalaikį turtą (toliau šios dalies komentare – B turtas), tai šio vieneto naujai įsigyto B turto įsigijimo kaina yra A turto įsigijimo kaina. Šiuo atveju atsižvelgiama ir į PMĮ 16 straipsnio 2 dalies nuostatą, t. y. jeigu vienetas iki mainų momento pelno mokesčio apskaičiavimo tikslais

skaičiavo A turto nusidėvėjimą (amortizaciją), tai išmainyto B turto įsigijimo kaina bus A turto įsigijimo kainos nenudėvėta dalis.

Pavyzdys

UAB X 2020 m. sausio mėnesį įsigijo kompiuterį už 4000 Eur. Šį kompiuterį naudojo visus tuos metus ir, taikydama dvigubo balanso metodą bei PMĮ 18 str. 7 dalyje nustatytą nusidėvėjimo skaičiavimo pradžios būdą, ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams priskyrė 2000 Eur nusidėvėjimo sąnaudų. 2021 m. sausio mėnesį UAB X su UAB Y sudarė sutartį, pagal kurią UAB X perduos kompiuterį UAB Y, o UAB Y už šį turtą atsiskaitys biuro baldų komplektu. Mainų momentu kompiuterio įsigijimo kainos nenudėvėta dalis yra 2000 Eur (4000 - 2000). Vadinasi, UAB X įsigyto baldų komplekto įsigijimo kaina yra 2000 Eur.

2. Jei išmainyto A turto įsigijimo kainos negalima nustatyti, tai naujo B turto įsigijimo kaina yra tikroji šio turto rinkos kaina. Tikrosios rinkos kainos sąvoka apibrėžta PMĮ 2 straipsnio 22 37 dalyje.

3. Šios dalies nuostatos taikomos esant lygiaverčių materialaus turto mainų atveju, t. y. vyksta lygiaverčiai mainai, kurių kaina atitinka tikrąją rinkos kainą.

4. Šios dalies nuostatos netaikomos akcijų mainų atvejams. Specifinės turto rūšies - akcijų (vertybinių popierių) mainų taisyklės reglamentuoja PMĮ 14 str. 5 dalies nuostatos (specialioji taisyklė).

4. Jei vieneto akcijas (dalis, pajus) jo dalyvis (dalininkas, pajininkas) apmoka turtu, to turto įsigijimo kaina vienetui yra ta pati, už kurią šį turtą įsigijo dalyvis (dalininkas, pajininkas). Ši vieneto turto įsigijimo kaina gali būti didinama akcininko (dalininko, pajininko) turto vertės padidėjimo pajamų, uždirbtų iš tokio šio turto perleidimo ir įtrauktų į akcininko (dalininko, pajininko) pajamas, kurios buvo apmokestintos, suma.

Komentaras

1. Jei vieneto (toliau šios dalies komentare – X vienetas) akcijas (dalis, pajus) jos akcininkas (dalininkas, pajininkas) apmoka turtu, tai to turto įsigijimo kaina X vienetui yra ta pati, už kurią šį turtą įsigijo minėtas akcininkas (dalininkas, pajininkas). Jeigu X vieneto akcininkas (dalininkas, pajininkas) yra kitas vienetas (toliau šios dalies komentare – Y vienetas), kuris iki akcijų apmokėjimo turtu pelno mokesčio apskaičiavimo tikslais skaičiavo to turto nusidėvėjimą (amortizaciją), tai šiuo atveju turi būti atsižvelgiama ir į PMĮ 16 straipsnio 2 dalies nuostatą, t. y. X vienetui minėto turto įsigijimo kaina bus to turto kainos, už kurią šį turtą buvo įsigijęs Y vienetas, ir to turto nusidėvėjimo sumos, apskaičiuotos Y vienetu, skirtumas.

Pavyzdžiai

1. UAB X 2019 m. sausio mėnesį įsigijo pastatą ir pradėjo jį naudoti savo veikloje. Šio pastato įsigijimo kaina – 800 000 Eur. Tarkim, kad vienetas jį naudojo iki 2020 m. gruodžio 31 d. ir per dvejus metus priskaičiavo 80 000 Eur (kasmet po 40 000 Eur) nusidėvėjimo sumą, kurią priskyrė leidžiamiems atskaitymams.

UAB X yra UAB Y akcininkė. UAB Y 2021 m. vasario mėnesį išleido naują akcijų emisiją. UAB X už UAB Y akcijas sumokėjo turtu (pastatu). UAB Y šio pastato įsigijimo vertė yra kainos,

už kurią ši turtą buvo įsigijusi UAB X, ir pastato nusidėvėjimo sumos skirtumas, t.y. 720 000 Eur (800 000 - 80 000), neatsižvelgiant į akcijų emisiją.

2. UAB X akcininkė yra savivaldybė, kuri nemoka pelno mokesčio. Savivaldybė priėmė sprendimą padidinti UAB X įstatinį kapitalą 300 000 Eur ir perdavė pastatą, kurio faktinė įsigijimo vertė 100 000 Eur, o pagal nustatytą nepriklausomų turto vertintojų rinkos vertę – 300 000 Eur. Nors UAB X pagal priėmimo – perdavimo aktą perimtą iš akcininko turtą apskaito rinkos verte, kurią nustatė nepriklausomi turto vertintojai, vadovaujantis PMĮ 14 straipsnio 1 dalies nuostatomis, nelaikytina, kad rinkos vertę atitinkanti suma yra savivaldybės patirtos turto įsigijimo išlaidos, nes būtina turėti dokumentus apie realiai ir faktiškai patirtas savivaldybės perduodamo kaip turtinis įnašas turto įsigijimo išlaidas. Todėl iš akcininko, t. y. savivaldybės, kuri nemoka pelno mokesčio, turtinių įnašų forma gauto turto nusidėvėjimas pelno mokesčio apskaičiavimo tikslais skaičiuojamas tik nuo tokio turto nurodytos likutinės vertės, t.y. iš įsigijimo kainos, kurią akcininkas (savivaldybė) realiai patyrė įsigydamą šį turtą, atėmus nusidėvėjimą.

2. Vieneto turto įsigijimo kaina gali būti didinama akcininko (dalininko, pajininko) turto vertės padidėjimo pajamų, uždirbtų iš tokio šio turto perleidimo ir įtrauktų į akcininko (dalininko, pajininko) pajamas, kurios buvo apmokestintos, suma.

Pavyzdys

UAB X 2019 m. sausio mėnesį įsigijo pastatą ir pradėjo jį naudoti savo veikloje. Šio pastato įsigijimo kaina – 800 000 Eur. Tarkim, kad vienetas jį naudojo iki 2020 m. gruodžio 31 d. ir per dvejus metus priskaičiavo 80 000 Eur (kasmet po 40 000 Eur) nusidėvėjimo sumą, kurią priskyrė ribojamų dydžių leidžiamiems atskaitymams. Tarkime, kad 2021 m. sausio mėnesį vienetas pastatą perkainoja, nes šio turto rinkos kaina viršija jo įsigijimo kainą. Perkainoto turto vertė – 1 000 000 Eur. UAB X yra UAB Y akcininkė. UAB Y 2020 m. vasario mėnesį išleido naują akcijų emisiją. UAB X už UAB Y akcijas sumokėjo turtu (pastatu). UAB Y šio pastato įsigijimo vertė gali būti 1 000 000 Eur tik tuo atveju, jeigu UAB X turto perleidimo UAB Y momentu pagal PMĮ apskaičiuotą turto vertės padidėjimo sumą priskirs to mokestinio laikotarpio, kurį turtas buvo perduotas UAB Y, apmokestinamosioms pajamoms. Turto vertės padidėjimo suma apskaičiuojama taip:

$$1\,000\,000 - (800\,000 - 80\,000) = 280\,000 \text{ Eur.}$$

Jeigu UAB X šią sumą priskirs apmokestinamosioms pajamoms, UAB Y pastato nusidėvėjimą galės skaičiuoti nuo 1 000 000 Eur sumos, kuri bus laikoma šio turto įsigijimo kaina.

3. Komentuojamojoje straipsnio dalyje nustatyta taisyklė taikoma dalyviui akcijas apmokėjus materialiuoju turtu. Ši taisyklė apsprendžia turto įsigijimo kainą vienetui, kurio išleistas akcijas turtu apmoka jo dalyvis, t. y. šioje straipsnio dalyje įtvirtinta nuostata, vertinant turto įsigijimo kainą pelno mokesčio tikslais, taikoma vieneto, kuris turtinį įnašą gavo, o ne vieneto, kuris turtiniu įnašu apmokėjo vieneto akcijas, lygmeniu.

4. Lietuvos vienetui apmokėjus turtu ne Lietuvos vieneto išleistas akcijas, išskyrus PMĮ 41 str. nustytus reorganizavimo ir perleidimo atvejus, taikomos PMĮ 16 str. nuostatos.

5. Ši dalis netaikoma, jeigu turto perkėlimo operacija atitinka PMĮ 40² straipsnio 1 dalies 3 arba 4 punktuose nurodytą turto perkėlimo apmokestinimo atvejį.

5. Tais atvejais, kai vertybiniai popieriai mainomi į kitą turtą, šio turto įsigijimo kaina yra šių vertybinių popierių tikroji rinkos kaina turto įsigijimo momentu.

Komentaras

1. Komentuojamoje dalyje nustatyta specialioji akcijų mainų atveju taikoma apmokestinimo taisyklė. Kai vienetas vertybinius popierius maino į kitą turtą (įskaitant kitus vertybinius popierius), tai šio turto įsigijimo kaina yra vertybinių popierių, į kuriuos jis buvo išmainytas, tikroji rinkos kaina turto įsigijimo momentu.

Pavyzdys

UAB „Rytas“ yra įsigijusi pastatą, kurį nuomoja UAB „Vyturėlis“. UAB „Vyturėlis“ turi UAB „Saulutė“ akcijų, kurių norėtų įsigyti UAB „Rytas“. Todėl UAB „Vyturėlis“ pasiūlo UAB „Rytas“ minėtą pastatą mainyti į 10 000 UAB „Saulutė“ akcijų. Tarkim, kad mainų momentu UAB „Saulutė“ vienos akcijos rinkos kaina – 100 Eur. Vadinasi, šiuo atveju UAB „Vyturėlis“ pastato įsigijimo kaina – 1 000 000 Eur.

2. Kai Lietuvos vienetas turimas akcijas (dalis, pajus) maino į kitų vienetų akcijas (dalis, pajus), tai tokie mainai laikomi išmainytų akcijų (dalių, pajų) pardavimu už išmainytų akcijų (dalių, pajų) tikrąją rinkos kainą tų mainais gautų akcijų (dalių, pajų) įsigijimo nuosavybės dieną. Parduotų akcijų (dalių, pajų) turto vertės padidėjimo pajamos apskaičiuojamos PMĮ 16 str. 1 dalyje nustatyta tvarka (žr. PMĮ 16 str.). Toks akcijų (dalių, pajų) mainų apmokestinimo atvejis netaikomas, jeigu vykdomas reorganizavimas ar perleidimas pagal PMĮ 41 straipsnį.

3. Jei vienetas ar jo dalyviai 41 str. 2 dalies 4, 5, 6 ir 7 punktuose nustatytais reorganizavimo ar perleidimo atvejais mainais gautų akcijų (dalių, pajų) neišlaiko 3 metus, tai tokie mainai laikomi išmainytų akcijų (dalių, pajų) pardavimu už išmainytų akcijų (dalių, pajų) tikrąją rinkos kainą tų mainais gautų akcijų (dalių, pajų) įsigijimo nuosavybės dieną. Parduotų akcijų (dalių, pajų) turto vertės padidėjimo pajamos apskaičiuojamos PMĮ 16 str. 1 dalyje nustatyta tvarka (žr. PMĮ 16 str. ir 42 str. 10 dalies komentarus).

4. Ši dalis netaikoma, jeigu turto perkėlimo operacija atitinka PMĮ 40² straipsnio 1 dalies 3 arba 4 punktuose nurodytą turto perkėlimo apmokestinimo atvejį.

6. Kai gyventojas baigia vykdyti individualią veiklą ir nerealizuotas prekes perduoda savo ar sutuoktinio įsteigiam naujam vienetui, šių prekių įsigijimo kaina vienetui yra šių prekių įsigijimo kaina, nurodyta gyventojų, vykdžiusio individualią veiklą, prekių įsigijimo dokumentuose, išskyrus atvejus, kai šiuo turtu apmokamos to vieneto akcijos (dalys, pajai).

(KEISTA: 2006 10 19 įstatymu Nr. X-866 (nuo 2006 10 31))

Komentaras

1. Pagal šios dalies nuostatas vieneto iš gyventojų, baigusio vykdyti individualią veiklą, gautų tokioje gyventojų veikloje nerealizuotų prekių įsigijimo kaina yra jų įsigijimo kaina, nurodyta gyventojų, vykdžiusio individualią veiklą, prekių įsigijimo dokumentuose.

2. Šios dalies nuostatos taikomos tik tuo atveju, jei gyventojas nutraukia individualią veiklą, įskaitant tą, kuria verčiamasi turint verslo liudijimą, ir šioje veikloje nerealizuotas prekes perduoda bendrovei (individualiai įmonei, uždarajai akcinei bendrovei ar kt.), kurią įsteigia jis pats ar jo sutuoktinis.

Šios dalies nuostatos netaikomos, jei individualioje veikloje nerealizuotos prekės perduodamos jau esančiam gyventojui ar jo sutuoktinio įsteigiam vienetai.

3. Šioje dalyje prekėmis taip pat laikomos gyventojų individualioje gamybos veikloje nepanaudotos medžiagos ir žaliavos.

4. Gyventojui baigus individualią veiklą, šioje veikloje nerealizuotų prekių perdavimas savo ar sutuoktinio įsteigiam naujam vienetai įforminamas laisvos formos dokumentu (pvz., prekių perdavimo – priėmimo aktu), turinčiu nustatytus privalomus apskaitos dokumentų rekvizitus (žr. PMĮ 11 str. 4 dalies komentarą). Prie šio dokumento turi būti pridėamos individualioje veikloje nerealizuotų prekių įsigijimo dokumentų kopijos.

5. Vieneto šioje dalyje numatytu būdu įgytos prekės pagal PMĮ 13 str. 1 dalį yra laikomos jo turtu. Todėl vienetai šį turtą pardavus ar panaudojus savo veikloje, jo įsigijimo kaina, apskaičiuojant apmokestinamąjį pelną, priskiriama leidžiamiems atskaitymams pagal PMĮ 17 str. 1 dalies nuostatas (žr. PMĮ 17 str. 1 dalies komentarą).

Pavyzdys

Gyventojas užsiėmė individualia veikla - tekstilės gaminių prekyba. 2020 metais jis nutarė individualią veiklą nutraukti ir pateikė mokesčių administratoriui prašymą išregistruoti jį iš Mokesčių mokėtojų registro. 2020 metų lapkričio mėn. gyventojas įsteigė individualią įmonę, kurioje ketino vykdyti prekybos veiklą.

Individualioje veikloje nerealizuotus 200 vienetų vienaarūšių tekstilės gaminių, kurių įsigijimo kaina 20 000 Eur (kiekvieno gaminio kaina pagal individualios veiklos prekių įsigijimo dokumentus - 100 Eur), jis perdavė savo įsteigiam individualiai įmonei, šią ūkinę operaciją įformindamas prekių perdavimo – priėmimo aktu.

Individualiai įmonei perduotos jos savininko individualioje veikloje nerealizuotos prekės, remiantis PMĮ 13 str. 1 dalimi, yra laikomos šios įmonės turtu. Pagal PMĮ 14 str. 6 dalį, šių prekių įsigijimo kaina yra 20 000 Eur (ta pati, kokia buvo nurodyta individualios veiklos prekių įsigijimo dokumentuose).

2021 mokesčiais metais individuali įmonė pardavė 150 vienetų minėtų tekstilės gaminių už 22 000 Eur. Apskaičiuodama šio mokesčio laikotarpio apmokestinamąjį pelną, įmonė iš uždirbtų pardavimo pajamų gali atimti parduotų tekstilės gaminių 15000 Eur (150 vnt. x 100 Eur) įsigijimo kainą.

6. Šios dalies nuostatos netaikomos, kai gyventojų individualioje veikloje nerealizuotomis prekėmis apmokamos to gyventojų ar jo sutuoktinio įsteigto vieneto akcijos (dalys, pajai). Tokiu atveju taikomos PMĮ 14 str. 4 dalies nuostatos (žr. PMĮ 14 str. 4 dalies komentarą).

7. Tuo atveju, jeigu turtas perkeliamas į Lietuvos Respubliką ir šis turto perkėlimas apmokestinamas užsienio valstybėje įgyvendinant Direktyvos (ES) 2016/1164 5 straipsnio nuostatas, šio turto įsigijimo kaina yra tikroji jo rinkos kaina, pripažinta turto perkėlimo į Lietuvos Respubliką momentu.

(Papildyta 2019-12-17, įstatymu Nr. XIII-2694 (nuo 2020 01 01))

Komentaras

1. Šioje dalyje nustatyta, kad tuo atveju, kai turtas (ilgalaikis, trumpalaikis ar finansinis) iš užsienio valstybės perkeltas į Lietuvos Respubliką, turto įsigijimo kaina yra tikroji jo rinkos kaina, pripažinta turto perkėlimo į Lietuvos Respubliką momentu ir taikoma tais atvejais, kai turtas perkeltas į Lietuvos Respubliką, ir šis turto perkėlimas apmokestinamas užsienio valstybėje įgyvendinant Direktyvos (ES) 2016/1164 5 straipsnio nuostatas. Mokesčių mokėtojas, kuriam perkeltas užsienio valstybėje apmokestintas turtas, turi turėti tai pagrindžiančius dokumentus - užsienio mokesčio administratoriui pateiktų dokumentų kopijas (deklaracijos, pažymos ir kt.).

2. Jeigu į užsienio valstybę perkeltas ir apmokestintas (taikant PMĮ 40² str. nuostatas) turtas susigražinamas atgal į Lietuvą ir turto savininkas nesikeičia, tai susigražinus turtą (pradėjus jį naudoti veikloje Lietuvos Respublikoje), vienetas turėtų tęsti to turto nusidėvėjimo (amortizacijos) apskaičiavimą tuo pačiu metodu, kuris buvo taikomas prieš turto perkėlimą. Šiuo atveju, perkėlimo turto įsigijimo kaina (tikroji jo rinkos kaina, pripažinta turto perkėlimo į Lietuvos Respubliką momentu) į vieneto sąnaudas įskaitoma per likusį turto naudingo tarnavimo laikotarpį. Ilgalaikio turto įsigijimo kainos nenudėvėtą (neamortizuotą) dalį iš pajamų vienetas gali atskaityti dalimis per ne trumpesnę nei PMĮ 1 priedėlyje atitinkamai ilgalaikio turto grupei nustatytą nusidėvėjimo (amortizacijos) laikotarpį, atsižvelgiant į tą(-uos) mokestinį(-ius) laikotarpį(-ius), per kurį(-uos) tas turtas jau buvo naudotas.